

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Калбаа-биле пропагандалаар

СЭКП ТК-ның март Пленуму партияның болгаш бүгү совет уластуң амыдыралына чутула болушкун болган. Пленум бистин чуртувустуң көдөз ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдөр талазы-биле сонгаарлаткыч хемчеглерин дугайын ленинчи буюм-биле ханы чугаалажып, көдөз ажыл-агыйда байдалды анализтеп көргөш, ону улам ыңай хөгжүдөргө тударгай, эртемге үндөзүлгөн оруктарын болгаш хемчеглерин тодараткан.

Төп Комитеттин март Пленумунуң шийитилери совет кижилерин чаагай чоруунуң, чуртунуң экономиказын, ылаңгыя көдөз ажыл-агыйын дүргө хөгжүдөргө дугайында ленинчи сатыш салышкын-биле сиңиккен. Чуртунуң экономиказын улам ыңай хөгжүдөргө, совет кижилерин амыдырал деңгээлин бедилериниң эрге-ажыктары ам үеде көдөз ажыл-агый бугурулгезин улам ыңай көдүрө дугайында онза сатыш салышкын-биле негеп турар деп Пленум демдеглезин. Ычанганш кохостарын болгаш совхозтарын экономиказын быжылгаар, көдөз ажыл-агый продуктуларын бугурун көзүлдөп, чонун хөгжөргө дугайында ханды-чар сорулганы партия бүгү совет уластуң мурунуга салган.

Белектердин системаны өскөрткөн, ылаңгыялтыгын планларны доктаатканы, чамдык көдөз ажыл-агый культуларының болгаш мал ажылынын культуларының сатып алып өртөз бедиткени, көдөз ажыл-агыйга хой түңүч капитал салышкынын болгаш өскө-даа хемчеглер күрүенин, кохостарын, совхозтарын болгаш бүгү совет уластуң эрге-ажыктарына үндөзүлгө биле дугукуп турар. Харын моон учурунда СЭКП ТК-ның март Пленумунуң шийитилерин ажалчы чон бүгү черлерде чатып эл-сеткилди, уруг көдүрүшкүн-биле деткип турар.

Бистин республиканың ажал-ишчилери ТК-ның март Пленумунуң материалдарын парлагатка үнүп, радиога чарлатканын биле-ле таныжып, чугаалажып эгелзеп болгаш көдөз ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдөр, мында частыгыларын болгаш чептерин чалайдыр талазы-биле Пленумун айткан хемчеглерин бүгүн чүдүдүзүшкүн-биле, политикти болгаш хуушкун-биле хуушкун-биле хуушкун-биле хуушкун-биле Пленумун материалдарын танышкан баштайгы хураалдар болгаш митингилерге-ле Тываның тараажылары болгаш малчылары, бүгү ажалчы чоннары партияның болгаш чазактын төлөкчүлүк хемчеглерин совет кижилер дугайында сатыш салышкын, социалисттик экономиканың амыдыралчы чутула азырын хөгжүдөргө план кылдыр хуушкун көрүшкөн, аңаа харын кылдыр могак чок ажал-даар күзөлин илердеп, хой-хой кижилер чаа, бедиткен социалисттик хуушкунга алганнар.

Бүгү колхозчуларга, совхозтар ажалчыларына, тускай эртемчилерге болгаш бүгү чонга Пленумунуң шийитилерин камбаа-биле таныштырып, кеңдизин ажал-ишчилерин чогаздыкчы идикиейн, күш-анылын көдөз ажыл-агый культуларының дүжүтүүн болгаш мал ажылының продуктулуун бедилеринче, көдөз ажыл-агыйның бүгү продукттарын бугурун үндүрерин көдүдөргө хуушкун болгаш Пленум партия организациаларына дааскан.

Бистин республиканың партия организациалары ТК-ның март Пленумунуң шийитилерин пропагандалаар талазы-биле ажалдарын чер-черде калбартып эгелзеп. СЭКП райкомнары, парткомнар болгаш партия эге организациалары баштайгы танылга хураалдарын, митингилерин арттырып, олче хой санын кижилер.

Шык базарышкыны эгелзеп

Часы тарылгага белеткел бистин республиканың ажал-агыйларында хайнышкынныг чоруп турар. Чер-чериниң трактор-хому бригадаларында техника бедиткенген. Механизатор кадрлар хар агарын четкингин ма-нап турарлар. Улуг-Хем районда «Найрал» совхозтуң Кызыл-Даг сал-бырының ажал-ишчилери шык базарышкынын республикада бир ду-гаарында эгелзеп. Салбырда часы ажалдың эгелзенин дугайында со-вхозтуң кол агроному Анатолий Дмитриевич Бондар бистин редакцияга мынчаар дыңнаткан:

— Кызыл-Даг салбыр бо чылын 5100 гектар черге тараа культу-раларын тарыыр. Аймырлыгның шөлдеринге ажалдаар 14 «ДТ-54», 12 «Беларусь» тракторлар ыяк мылдыр септеткенген. Хому турлаанда 41 механизатор ажалдап турар. Тракторларның баштайгылары дүүн, апрель 5-те, шык базарышкыныч кирипкен. Олар он-он гектар шөлдериниң шыгын чаңгыс хүн базарыгнар. Хомуңуң ишчилериниң ажалын тра-ктор-хому бригаданың бригадир эш Очур-оол эки уадуруп турар.

Часы ажалче бир дугаар эгелеп кирген механизатор кадрларның турумчаан чери — Аймырлыгның хому турлаанда улус чурттаар бажың четчир. Столовая, кызыл булуң ажалдап турар. Бажыңарның лозун, плакат-биле дериттинген эки.

1965 ч.
АПРЕЛЬ
6
ВТОРНИК
№ 80 (6099).

Өртөз 2 көп.

В. И. ЛЕНИННИН ТӨРҮТҮҮГЕН

ХҮНҮНДЕН БЭЭР 95 ЧЫЛ

БОЛУРУНГА

Хаан цензуразының хоругдалдарын эртир

Хааның дүжүметтери леккич систем канчаар коруп турарының дугайын херечилер турар солун материалдары ССРЭ-нің төвү талазы-биле төп күрүн архивден тыпкан болгаш парлап үндүрери-биле белеткэн.

1906 чылда, Владимир Ильичиниң баштыгыдан эеп келгенин соонда дораан-на Петербуртук «Вперед» солунунуң арынарарына оң «Эр-масыра» дээш демисел болгаш ча-жың алыры дээш «демисел» деп чу-лу көстүп келген. Буржуаз партия-ларның холстаа дээш демисел деп адаар чуулунуң үзүлүг уткаын аңаа В. И. Ленин сойгалап илерет-кен. Солунуң үнөңгич дараазында хүн үс солунуң хоругдаан.

1906 чылда парлаткыч үнгөн «Арма» болгаш чон деп, оң өске бир чулу база-ла шак ыңдыг чо-рукка таарышкан.

1907 чылда парлаткыч үнгөн, «К. Маркстың Л. Кугельманга чаа-ларын орус дыңге очулдурушкун эге чулу» деп, кайгычыктыг ле-нинчи ажалды хааның цензуразын хоругдаанын билчир кижилер хой эвес. Парлаа херезиниң талазы-биле Петербург комитетин оң-биле хергелештир очулдурушкун (М. И. Ульянованы) болгаш орус дыңга бы-рээз эге чуулдуң авторун суд тала-зы-биле истерг хынаарын Петербур-туң суд палатаның прокурорундан билзеп.

«Дээш буржуа «Күн-ажык» нер ажылының дугайында» деп бир дугаарында 1913 чылда парлаткыч үнгөн, Владимир Ильичиниң чулуу база-ла хааның дүжүметтерин дү-вурдиркен. Күрүнде капиталисттик тургузуңуң үк чулу деп буржуа шаап турарын коруп-девидзеп цензор А. Пашков көрүп каан, солунуң ха-вырар болгаш буржуа кижилерин харымсаага киштер деп санадыан. Чуулдуң үнүп келген ол-ла хүнүнде солунуң хаавырып алган.

База-ла ыңаарда Петербуртук «Правда» турда» деп солунуң В. И. Ленинниң «Чур турушкунуң болгаш көдөзүн ажалы» деп чулу көстүп келген. Солунуң ол номерин база-ла хавыркан.

В. И. Ленинниң парлаткыч тур-ган өскө-даа ажалдар хоругдаан-кына, бүгүн азы кезик-чамдык ууз-каашкына таарышкан.

СЭКП ТК-ның март Пленумунуң материалдарын пропагандалаарда онд дээштинче, практиктиг ажал-херек-биле сырый харылазынче кол ки-чөөгөйни угадырар апаар. Бүгү-ле тайлыыр-массалыг ажалдар ажал-агый, район буржуа көдөз ажыл-агыйның чутула айтырыларын шын шийитилеринге, бар чепте-терин илереткен, оларны чалайдыр талазы-биле эң ажыктыг хемчеглер-ни ажалдап кылырынга, көдөз ажал-ишчилерин күш-ажылчы, политик-ти бедик көдүрүшкүн болгаш бугу-рунуга дуузалан турар ужурут.

СЭКП райкомнары Пленум мате-риалдарын пропагандалаар талазы-биле парткомнарга болгаш эге ор-ганизациаларга практиктиг дуузын көргүсүшкөн, агитаторларын, про-пагандистерин болгаш активтерин семинарларын организастап, про-пагандисч бөлүктөрүн тургузар, олар-га эргежок чутула материалдары хандырар ужурут. Ылаңгыя агита-торларын, агитпунктуларын ажал-ды доктаамал бозуң дээш, райком-нар, партия организациалары хүн бүрү кичээлге салып, оларга дуу-зааар, дуржулазын түңгөп байлак-шыдар хемчеглерин алыры чутула.

Кандыг-даа улуг сорулганы ажал-чы чон шийитилер. Оң идея бол-гаш организациа талазы-биле белет-келди партия организациалары, олар-ның идеолоттуг күштерин хандырар. Партия организациалары, бистин хой санын агитаторларымыс, пропаган-дистеривис болгаш лекторларымыс СЭКП ТК-ның март Пленумунуң шийитилерин кижиле бүрүзүнче че-дир тайылырларын хандыргаш, кө-дөз ажал-агыйны улам ыңай хөгжү-дөр талазы-биле партияның ап турар хемчеглерин амыдыралга боттанды-рынга боттарынын үзүүн кириер.

Нефтилик чаа район

Оренбургтук соңгу талазында ты-рылган Пономаревскийн нефть ты-рыжының черин тургузары эгелзеп. Пономарев — Чегодаев аразында нефть дачылар хоолалын түдүп ту-рар, ол хоолай Башкирияның хоо-лайларының системасына түтүр. Ам безин чээрби километр хоолай салдынткан.

Нефть тывыш чери бо чылдын төң-чүзүнде он-он муң тонна кыяр чүрүк материалын бээр. Ол тывыш чери кедир үеде улам калбарар.

Кандыг-даа улуг сорулганы ажал-чы чон шийитилер. Оң идея бол-гаш организациа талазы-биле белет-келди партия организациалары, олар-ның идеолоттуг күштерин хандырар. Партия организациалары, бистин хой санын агитаторларымыс, пропаган-дистеривис болгаш лекторларымыс СЭКП ТК-ның март Пленумунуң шийитилерин кижиле бүрүзүнче че-дир тайылырларын хандыргаш, кө-дөз ажал-агыйны улам ыңай хөгжү-дөр талазы-биле партияның ап турар хемчеглерин амыдыралга боттанды-рынга боттарынын үзүүн кириер.

Танды районун «Коммунизмниң херели» колхозуңуң малчынары ам төртүтүгөн чаш малдын баш санын чидирг чок камгалап алыр дээш бедик күженишкенин ажалдап турарлар. Бо бачым үеде дуулаакчы мал-чынарын харымсаага ууг.

Малчы М. Аздай-оолдун дуулаакчы Оюн Володя

ДЫҢНАДЫГЛАР, МЕДЭЭЛЕР УЖУРАЖЫШКЫННАР

Акы-дунма венгр улуска

Эштер Л. И. Брежнев, А. И. Микоян, А. Н. Косыгин олар улуг на-ционал байырлар—Венгрияның хосталгазынын 20 чыл болган ою-биле холбаштыр акы-дунма венгр улуска чүректин ханызындан байыры СЭКП ТК-ның, ССРЭ-нің Дээди Совединин Президиумунун, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин мурунунан чедирген.

ВУР-нуң удуртукчулары эштер Янош Кадар, Иштван Доби олар-га чоруткан байырлыг чагаада чугаалап турары болза: венгр улус бодунуң холунга эрге-чагырганы алгаш, чаа, социалисттик нийтиледин оруунга быжыг болгаш тендиш дивес орукка туруп ап, бодунуң ханызынын база хемчээлиниң талазы-биле аажок улуг чаартылгаларын боттандырган. Эрткен чээрби чылдарын иштинде Совет Эвиле-ли биле Венгр Улус Республиканын аразында, бистин партиялары-мыстың болгаш улустарымыстың аразында марксизм-ленинниң болгаш пролетарж интернационализмниң принциптеринге үндөз-леттинген ак сеткилдиг найралдың, бот-бодунга дуулаажыганын болгаш кады ажалдажылганын харылаалары тургустунган. Совет чылдарын иштинде ол харылааларын улам ханылап боза быжыкканын байырлыг чагаада күзөлин ханышкыны-биле демде-леп турар.

Социализмни тургузарынын оруунга чаа, улам кайгамчык чедир-шинерин чедип алырынга күзөшкенин совет удуртукчулар венгр ажалчы чоннарга илергейлеп турар.

(СЭТА).

Совет улуска чүректин ханызындан өөрүп четтиришкын

Национал байырлар—Венгрияның хосталгазынын 20 чыл ою-биле холбаштыр ВУР-нуң удуртукчулары Иштван Доби биле Янош Кадар олар байырлар-биле холбаштыр байыр чедирген дээш чүректин ханызындан өөрүп четтиришкенин акы-дунма совет улуска Венгрия-нын Социалисттик ажалчы партиязынын ТК-ның, ВУР-нуң Президиумунун, Венгр революстуг ажалчы-тараанын чазактың болгаш бүгү венгр уластуң мурунунан дамчыдып, байыр чедирген.

Эштер Л. И. Брежнев, А. И. Микоян, А. Н. Косыгин оларга чо-руткан чагаада чугаалап турары болза: делегенин ийги дайынынга Совет Эвилелинин чедип алган төгүдүг тийгелзеп венгр улуска хосталганы болгаш хамаарышпас чорукту берген. Венгр улус боду-нуң төрөзүн чуртун хожудангай чоруткан эрес-маадырыг, чогадыл-чы күш-ажылы-биле көдүрүп үндүргөн болгаш социалисттик нийти-ледин бурун тургузары-биле чедиршиг ажалдап турар.

Коммунисттик нийтиледин тургузарыга, социализмни күштерин сырый каттыштырар, бүгү делегейге кижиниң депшилзеп болгаш тайбыны дээш могак чок демиселге улам улуг чедиршигиниң чедип алырын бүгү совет улуска ВУР-нуң удуртукчулары күзеп.

(СЭТА).

А. И. Микоянның Янош Кадар-биле ужуражышкыны

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Совет Эвилелинин партия-чазак төлөз-лерин баштыны, ССРЭ-нің Дээди Совединин Президиумунун дарга-зы, СЭКП ТК-ның Президиумун кижигүү А. И. Микоян ВСАП ТК-нын бирги секретары, Венгрияның революстуг ажалчы-тараанын ча-заанын даргазы Янош Кадар-биле ужурашкан.

Чүректин ханызындан найралдыг беседә үзүнде ийи талааларын соңуугадып турар айтырлар талазы-биле санал-оңал солчулгазы болган.

ВУР-нуң Күрүнө хуралының сессиязы

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Венгриянын Күрүнө хуралынын чурт-туз хосталгазынын чээрби чыл ою-биле холбаштырган сессиязы ында ажитынткан.

Апрель 3-те ол черини-биле 11 шак турда хуралдар залга де-путаттар доалур олурункан. Ча-заак доаларында—ВСАП ТК-нын Бирги секретары, Венгр рево-люстуг ажалчы-тараанын ча-заактың даргазы Янош Кадар, ВУР-нуң Президиумунун Дарга-зы Иштван Доби, министрлер көстүп келген. Байралаа кир-жери-биле келген акы-дунма чурттарын партия-чазак төлө-лериниң баштынары болгаш ке-жигүнери, оон иштинде СЭКП ТК-ның Президиумунун кижигү-нү, ССРЭ-нің Дээди Совединин Президиумунун даргазы А. И.

Допчу медээлер

РСФСР-нің Дээди Совединин Президиуму 1965 чылдың апрель 3-теги Чарды-биле эш Павел Иванович Меркуловту РСФСР-нің хлеб продуктулар болгаш хо-

лускаалыг чениер үлетпүрүнүң талазы-биле Күрүнө бугурунче комитетинин даргазына тому-лаан.

(СЭТА).

Бүгү депутаттарын озал чокка келирин дыңдадып тур.

Кызылдың хооркуускому.

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

Май бирниң байырлаалыңа уткуштур

1965 чылдың апрель 8-те хүн-дүскүнүң 2 шакта СЭКП Кызыл хооркумунуң хуралдар залында «Депутаттар хүнү» эрттирер.

ССРЭ-нің партия-чазак төлээлери ПУР-же үнүпкен

Польшаның Каттышкан ажалчы партиязының Төп Комитетинин болгаш ПУР-нуң Министрлер Чөвүлелинин чалаанын бугуар СЭКП ТК-ның Бирги секретары Л. И. Брежнев баштаан ССРЭ-нің партия-чазак төлээлери албанын найралдыг аян-чоруун кылып, апрель 4-те Варшаваже үнүпкен.

СЭКП ТК-ның Президиумунуң кижигүү, ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. Н. Косыгин, СЭКП ТК-ның секретары В. А. Громыко, СЭКП ТК-ның Даштыкы херектер министри А. А. Громыко, СЭКП ТК-нын кижигүү, ССРЭ-нің Камгалап министринин оралакчызы, Совет Эвилелинин Маршалы Н. И. Крылов, СЭКП ТК-нын кижигүү, Бс-лорус ССР-нің Министрлер Чөвүлелинин даргазы Т. Г. Киселев, СЭКП-нің Төп ревизия комиссиязынын кижигүү, Украинаның КП Кне обкомунун бирги секретары В. И. Дрозденко олар төлээлериин составында кирип турар, СЭКП ТК-ның кижигүү, ССРЭ-нің ПУР-да элчини А. Б. Аристов Варшава төлээлерге каттыжар.

Совет Эвилелинин күрүнө туктары-биле шимзеп Белорус вокзалыга төлээлери эштер Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, К. Т. Ма-зуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. И. Титов, ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын оралакчы-лары П. Ф. Ломач, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, К. Н. Руднев, Л. В. Смирнов, ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин даргазы П. В. Бешев, Н. С. Патол-чев, күрүнө комитеттеринин даргалары В. Е. Семичастный, С. А. Скачков, ССРЭ-нің министрлеринин оралакчылары В. В. Кузнецов, И. Х. Баграмян, СЭКП-ның Москва хоорай комитетинин бирги се-кретары Н. Г. Егорычев, Москва Совединин куускомунун даргазы-нын бирги оралакчызы В. П. Исаев, СЭКП ТК-ның килдиз эргелек-чи Б. П. Мирошниченко, СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Ми-нистрлер Чөвүлелинин өскө-даа харымсалгалыг ажалдакчылары үдзеп.

ПУР-нуң Совет Эвилелинде элчин чериниң дипломаттыг ажал-дакчылары үдзенириниң аразында база бар болган.

(СЭТА).

Пакистаннын президентизи Москвада

Совет чазактын чалаанын бугу-гаар Пакистаннын президентизи фельдмаршал Мохаммед Айюб

Хан албанын аян-чоруун кылып, апрель 3-те Москвада келген.

(СЭТА).

Садыг—Советтерниң чугула херээ

Чөөн-Хемчик районда садыг четкилерин чыдаан чыкче калыбын, алыгы Чадана хоорайда култура барааннарын болгаш сүт продуктуларын тускайыткан магазин ачтынганын, бот-хандырылган магазин башкыны алыгын, Хөндөгей, Хайыракан суурларда чыгыс аай хөвиринг магазининин тутуун дозуп, ажыгалаа дуураган, малчынарын бараан-биле хандырар автолавкалар көвүдөн.

Яны-бүрү ассортиментиңиң барааннарын чонга садылганы өскөнүн 1964 чылда бараан саарылазаның чыл планы күөсеттинген. Хөй-инитиниң чөмөнчилге черлериниң ажыдарына өккюдилгелер чедип алдыган. Кооператорларын социалисттик чарыкчыга шыларакчыларын саны өзү турар.

Садыг организациязының болгаш хөй-инитиниң чөмөнчилге черлериниң ажыдарында чамдык өккюдилгелер-биле чергелештир чалыгтарын турар уаг чөмөнчилге ам-даа бар. Барааннарын тус-түс садыг четкилеринге көвүтүп черлериниң райпо баштаар чери багый организацияны биле райпоңуң төп бараан складта.

Райондордан ачыл хөй барааннар саартынганын мөөнөттүгүн чыдар. Кыр-кырынга уаа-дараа өскөн турар аш-чөм барааннары таарымчалыг ажаалта кагалал чок, ажык дээр аадаа соока, ол-чыкка баксырап, үрелин чыдары хараадыгы. Чамдык көдө суурларда магазиннер доктааттыганын ажал шактарын барымдаап ажадылас. Оларын хөй нурууу райпо складтарындан барааннарына хөй хүнерин өртүрер, чергелекчилерин үр манадыр чоруктар ам-даа бар. Көдө магазиннерин хөй-ле неделадын өскөресине, суббота хүнеринде халачак турары чачыл болган. Ол магазиннерге хал-буошка кылганын өскөн садылганын үзүлдүгүн турар. Оң чыдаагыны — транспорт-биле доктаамал хандырылган. Чадана хоорайда, көдөле магазиннериниң ишти болгаш дашкык девишөөр, складтарын ишти арыт-шевер өвөс — бок-кузур-биле долдунган, барааннар довурак-доозунга борашкан чыгышлар.

Колхозтарын болгаш совхозтарын малчынарын оортузуга барааннары садылганын тоң багый организациястаттыган. Көдө магазиннерин өргөскөчүлери районун болгаш райооннарын автолавкаларына ылангаш, малчынарже үнүшкүлүгүг садылганын кымырын соксатканнар. Иччаарга автолавкаларын башкарычы садылганын складтардан малчынарга садары-биле чугула хергелекчи ховар үзүшүр барааннары, азы аш-чөмөни ундүртүп алган, ховар иштинден үмөйн-не, таныш-көрүштеринге садылгашкан, оон боттарына беленин харап, бээр дөң утанышкынында суурларын магазиннериниң чыгыш, уаг оруктууда фермаларга бараанн сальмашкан, оон дөң чөдүп көзүлөр. Оруктан хайын, ыччал-лаа машина чоруп ботур черлерде фермалар, малчынар кооператорларга барбас. Оң хараазы-биле ырыкчы оларда малчынар ажылын катгаш, чок-тырта суурларже барааннар киреринге уаа-дараа таваржып турар. Чижээ,

Ленин аттыг колхозтун Сесегеде чурттап турар малчыны өш Байроолдун өт-бүзелинге өтүт-ыаш бо ажыны бир-ле хүнде үзүлген, кожазы өш Деспектин аалына өтпөт алдыр-биле ол баарга, ол-ла малчын баа-ла өтүт-ыаш чөгүлүдн өлөдө чурттап турар малчынарже өтпөт чорупкан болган. Мындыг чижектер кайы хөй. Райпоңук эки ажылдыг дидиртип мактап турар автолавка садылганын өштер Шурмешев, Ростовцев олар ховар барааннары малчынар чедирерден туржук, ховарга таныштарыга садылган турары чажыт өвөс. Көдө Советтер боттарыны девишөөрлеринге * магазиннериниң ажылынын дугайын сонуртавайн турарлар. Төнтен келген автолавкаларын көдө Советтер контролунга ал, оларын барып бараан садылгаш утанышкынын айтп берип, ховар барааннарын фактураларын көрүп, кым деп малчына калдыг бараанн садылганын демгелдип ап турар кылдыр чуруму тургустайн турар. Садыг шугумунга самчылал-ту-

дагалалды болдурбаанын хемчеглерин садыг организациялары, көдө Советтер инитиниң күжү-биле албайн турар. Оң уламындан райпо шугумунга 1964 чылда самчылал-тудалгалдын түнү 9900 рубль четкен. Моон болушуну турарын кол-ла чыдаагыны райпо баштаар чери, райпоңуң, ховар болгаш көдө Советтер садыг кадрларынн шилте-зин багый организациястат, ажадылас чыл ортузунга кижизилгелерге ажы-чыл чуртпайн турарында. Райпо баштаар чери (даргазы өш Колпаков), садыг кылдыг (өргөскөчү өш Манган-оол) ажылга төлөп чок, улачу мал кижилерин садыг-склад шугумунга хулап ап, хөй-ле кижилерин ажадылган үндүреринге чачыккан. Шах мындыгыны баш-чаш чижектерин мааа айтырга-ла четтир. Чадана хоорайда садылгаш Андрейев, Бажица, Горбунова олар чонга барааннарын өртөн улагыттырып садылган турган. Автоажы-агы чынында магазинге садылган турган калып ховар чижектер А. Рыбалкова

биле В. Камариза девиде күрүне плөмбанын үзүш, механизмин таарыштыр өдө кылгаш, садыг алыччыларын девиделин алган аш-чөм барааннарынн 1 килограммын 50 граммына боттарына ажадылган турганы илерезин. Кажар, алыскак-чичек Рыбалкова элдер кедип каал-кан бодунук тонун магазинге чаз тоннар аразына сукаш, садылган чаз тонну орнап кедип алган чурт-кап. Оң ол тонну ам-даа магазинге чыдар. Ол чижектер 200 ажыг рубль самчылалдыг болганнар. Хөндөгей магазининге садылгаш турган М. Борбак бодунга шингөдир-биле дааралгаш, аргылыг хемчегерин өртөн улагыттырып, 5 рубль өртөкти хөй-ини 6 рубльге садылган турган. Төп складка ажадылган турган Зобов ашак-калай хөй түнүгү самчылалдыг кылган, баа-ла улук горлодун чедиргенер. Чаданада сүт продуктулар магазининин садылгаш Потылицина сүтү таныштарына баштай садылган, чамдыкка сүтө сүт холааш садылганын чачыл

болган. Шах мындыг чонун мурунуга кижизилге төлөп чоктар салып шугумунда ам-даа бар.

Хөй-инитиниң чөмөнчилге черлериниң ажылында улук четпестер бар. Кызыл турар аш-чөмөни шынар өккюдилгелер турар. Чөмөнчилдерин хөмүдө негелдип тооп көрбөс. Мөндө бижиттинген чөмөнчил чамдык чок болур. Столовааларда национал бюта белеткетпийн турар. Дун хонган эки чөм аш-чөмөни садылган турар. Оң уржундан чокка чаз чамдык чөмөнчилдер дун хонган балык эди чигеш аарып турган таварылгалар бар. Чадана хоорайда хөй-инитиниң чөмөнчилге черлериниң ажылында шыгыч четпестер-биле хамарыштыр солунга парлаттыганын «Хөмүдә дептериниң чажыды» деп эргил шугумуздан райпо баштаар чери боттүг түнел үндүрбөн.

Садыг болгаш хөй-ини чөмөнчилге черлериниң ажылында дугайында айтырыгын район Советинин сессия-тынга тугаалажып, четпестерин чаладыр, совет садылгын културалын бедидерин айтканы таварылга өвөс.

М. СЕВЕН.

Уруглар—бистин келир үевис (ВЛКСМ хоорномунун V пленуму)

«Биж болуру—чажыдан»... деп тыва улустун үдөгөр чугааы бар. Ол черде шын. Бир өвөс уругларын бөдүлүп кижизилгелерин бичи тур-ла-ла улук кичээлгеи салыр болза, олар өзүп келеш, төлөтпиг салгычтар болуру чугааык.

Амгы совет аныктар коммунизм тургузар болгаш ол кайгамчык нитилелдин төлөтпиг хамзаылары олар болур» деп, В. И. Ленин өтүр көрүп чугаалаан болгай. Иччаанга Совет чазак болгаш Коммунисттик партия совет уругларын, аныктарын кижизилгелерин хун бүрү сагып салып турар.

Бо уаада ВЛКСМ Кызыл хооромунун пленуму бичи болгаш элэди уругларын кижизилгелерин дугайында хунуң чугула айттырып чугаалажып көргөн. Уруглар—бистин келир үевис. Оларын кижизилгелерин бистин бугу адыр органи-зацияларымыс, хөй-инитиниң улук кичээлгеи уламыдыр келген.

Бичи болгаш элэди уругларын кижизилгелерин талазы-биле Кызыл хоорайнын элэди хөй-инитиниң, ында комсомол болгаш пионер органи-зациялары биче өвөс арга-дуржула-нын чедип алганын пленум демгел-деш. Чижээ: өш Л. Д. Коптеванн директорлааны №10 школада ком-сомол, пионер организациялары уруг-лар ортузунга кижизилгелер ажадыл-ган бекке делгеш тургустан. Мына өр-неники буруу хостуг уе-шынга ха-лаз эртериптер турар диге чажыг болбас. Пионер вожагыны Глаздыа Котликова пионериниң, октябр-тарларын ынак өнүгү. Школада язы буру 13 болгумер ажадылган турар.

Уруглар боттарынын сонургалы, кудуи-биле тус-түс боттарынын ажадылганы киржин, ааа боттарынын бот-идекейин, чүге сонургалдык илерепти, көргүзүп турарлар. Влади-мир Павлович Дмитриевке удурткан үрер хөмүкү болгуму өреникчилерини мууышка сонургалын көдүргөн. Дыштангыла хүнеринде школа-ны спорт залына спортчу маргал-даалар массалык-биле өртөр. А оң

улук залына кинолар, журналдар доктаамал үнөр. Школарын пионер отрядтары шеригтин Н кезеңин дайынчылары-биле ханы харыда-лыг. Олар өнүктүрерин дузазы-биле дайынчы өнөрүн, боодага мар-галдааларын чорудуп турарлар.

Ол ышка №2 школынын өрө-никчилериниң амыдырал-чурттага-зы солун. Олар пассажирлер АТК-ын болгаш даараналга комбинаты-нын коллективтерин-биле ханы ха-рыдааны тудуп, шефчилериниң ажал-жигеи дулаажырлар. А бот-тары слесарын, электриктер, да-раныкчынын, быжыкчынын мерге-жилдерин чедип ап турар. №6 шко-ларын Юрий Гагарин аттыг пионер дружиназы «Пионерлердиг чурттарже аан-чорукту кыл» деп девиз-биле боттарынын солун чарыкын органи-зациястат. Мында отряд буруу тускай чоруп орак орукту, онзагай ажал-дыг. 7 «в» класстын отряды «Ин-тернационалны найрал калгун» ор-ганизастан, солун ажалды чорудуп турар. Оларын клубунда анык чу-рукчуларын, төөгүчүлери, корре-спонденттерин—кайзын ол дөб! Иччаарга 7 «а» болгаш 7 «б» класстын отрядтары милициянын анык өнүктүрер болуп турар. Олар хөй-ини черлеринге болгаш пи-онер ажал-херектериниң зоналарын-га чурум үрөкчилерин-биле демсешип келгенер.

Уруглар ортузунга өрөдиге-ки-жизилгелер ажадыл бекке девиде-ле тургустан №9, 5, 6 школарын чичкеке ап болур. Оларда кижизилгелер ажалы баа-ла хайын-чы-ныгын, ута-шынарлыг. Иччаала-да чамдык школарынн башкылар коллективтер, пионер, комсомол органи-зациялары өреники буруучке чөгүрүп кичээлгеи салбайн турарын пленумун киржикчилерини шыгыч шугумчулаан. Элэди хөй-ини школарын өреникчилериниң 40 хууу калдыг-да хөй-ини ажалына ки-ришпейн турар болган. Өреникчи-лерин чакы дыштангылаанын үе-зинде №1, 11 школарынн болук

элэди оолдары кемниг херектерин үүлөткенер.

1948 чылда төртүтүгөн Александр Бемков өрткен чылдын ноябрда күш-ажыл колониязындан чедип көзөгө, ону автосеттеге заводунга ажадылган каан. Иччаала-да оон оон содгааргы салым-чолуңче кым-даа чөгүрү кичээлгеи салбаан. Ол база катал кемниг херекти үүл-геткен. Бичи болгаш элэди уруг-ларже ыччаа кичээлгеи салырга оон чүгү үнөрил иччаа? Түңнел үс-түнде чижектер ол-лур.

Өзүп орак салгычтарын кижизилгелер харысалгалыг улук херекти партия комсомолга даяскаан. Култур-лук, бугу тала-бые сайбарангай кижилерин—өзүп орак салгыч кижизилгелер комсомол болгаш пионер органи-зацияларынын хүндүгү хула-гези болур.

Амгы үеде хоорайнын элэди хөй-ини школарынн пионер отрядтарында бүрүлгө черлеринден вожагылар чок. А хоорайда 5000 ажыг ком-сомолчулар бар болгай. Иччаарга пи-онер вожагыны чүге тыныбайн ту-рарлар? Эрткен күзүн балшык инсти-туту школарга 40 пионер вожа-гыларын быжылган турган, олар азын өрткен соонда боттарынын ажалын ара катганнар.

Элэди уругларын бүдүрүлгө ажадылгышкан, ааа кижизилгелериниң айттыры өң чугула. Мындыг туржук чамдык бүдүрүлгелерин улагуучуларын ону чөгүрү кичээл-геи байын турар хараадыгы. Бо чичкеке №1 АТК-ның иччалынн турган өш Громов, эт комбинаты-нын директору өш Бремаровский оларын хаммарыштырып турар. Олар бүдүрүлгө элэди уругларын ху-лап алырындан көргөр.

Бичи болгаш элэди уругларын кижизилгелер талазы-биле пассажирлер АТК-ны, даараналга комбинаты биче өвөс дуржулганы чедип алган. Олар боттарынын шөптөн турар школазын-га, боттарында ажадылган турар элэ-ди оолдарга, уругларга кижизилгелер ажалын даштып болурун.

ВЛКСМ-ның хоорай комитети уруг-лар ортузунга кижизилгелер ажалынн дуржулгаларын чедип алган-даа болза, бүдүрүлгө ажадылган турар, школарда өрөнип турар элэди аныктарынн кижизилгелер ажалын-че чөгүрү кичээлгеи салбайн, чет-пес ажадылган турарын Пленумга са-нал бергенер шугумчулаан.

Бичи болгаш элэди уругларын ортузунга кижизилгелер ажалынн өккюдилгелер дугайында доктаалды Пленум хулап алган.

«НУШ-АЖЫЛДЫН ХОСТУУ» колхозтун №1 сүт-бараан фер-мазында дөртөн ажыг кижизилгелер турар, оларын 24-ту—саан-чылар. Эрткен чылга бодарга, ферманын малынын саны өскөн, бо чылын төртүтүгөн бызаларын шугуңуң менди алган, ичкел буру-зундан сүт саап алыр талазы-биле чыл эгезинден бээр түңкүлө рай-онунук өвөс колхозтарынн мурунку олуруга туруп турар. Бир-ги неартаал күрүнеге сүт садарынын планын ферма ажыг күүсет-кен. Ажыл-агыны сайбаран орак.

Ферманын хун бүрү ажылына идепкейлиг киржип турарлар хөй. Оларга, хамынты мурунда, саанчы Натип-оол Бичи хамаржык. Элэди кыш чыл саанчылаан, ажылына дуржумгалыг аныктарын саанчынын ажылына өрөдип турар, улгады берген бо саанчыны мында мактап турары таварылга өвөс. Оң чыл эгезинден бээр 402 кг сүтү саап, ферманың бирги черин чалап алган. Ол че-дишкин канчап чедип алдынганы? Инкертин өй-шанда шын чөмөргип билгиринде, оларынн ажалы-чакын эки танып алганында, саалаанын аргазына чыл бүрү мергешип ап турарында.

Ферманың эргелечини өш Натип-оол мында бүгү ажал-херекти организациястарыга баа-ла байлан дуржулгалыг кижин. Оң чүгө улагуучу болуру-биле кызыгараалтыгын, инкертин чөмөргеп-ринге, сугтарыныга, нажаалар иштин арыг-шевер, чыгыг тургу-зарыга болгаш өскө-даа хөй үрөм ажадылгара киржиң турар.

ЧУРУНГА: малчын өг-бүлө — Донган Натип-оол наады Бичи-биле башкында. Сөзү болгаш фотоу А. НУГУУРАНЫТЫ. Улук-Хем район.

14 ЧЫЛАДА САРЛЫК АЖЫЛЫНГА

Оржак Содунам Доржу нинитиниң малын малдан чарай ажыг чыда-рынын хөй келеш азы 14 чылды сарлык ажылына эртерген. Ол ам «Сүт-Хал» совхозтун 136 баш сар-лыкны Үстүү-Шинкеде каларып ту-рар. Бо аразында совхозда муң ажыг баш сарлыкты өстүрүп берген.

— Сарлыкты өстүрүгө өңө ажыг черде калдыгы: деп айттыгы ол мынчаар харылады:

— Сарлыкты өстүрери дык-ла ажыгтыг мал бо. Ону семирткен, хөй ээтин ап болур. Чамдык улус сарлыкка барык сүт чок дийар. Ол шын өвөс. Оон сүдүнүн үскүрү 9 хуу чедип турар. Сарлыктын бир литр сүдүнүн бээр үзү 3—4 литр анаа инектин сүдүнүн үзү-биле де-нежир. Эрткен чылын сарлык бурузунден хүнде ортума-биле 1,5 литр сүт саап ап турдувус. Мөң дузагаан саржаамны санап көө-рүмге, инек бурузунден 900 литр сүтү саап алганы-биле денежире турар. Бис сүт дөң өвөс, а семир-тиге дөң сатып салып турар бис. Ажыл төлөйрин бызаларын дооруктуң семирткени дөң ап ту-рар мөн. Иччаанга сарлыктын сү-дүн бызалына арттырып бээр апар. Мөң ап көөргө, сарлыктын сүдү чамдык черлерде азырап сап турар анаа инектерини сүдүнден ба-рык-ла тудайын турар. Сарлыкты малдарга кажжа бөзүн херегелес, улук азырал негеттинмес, оон дөң бөзүн моолут аштаар өвөс. Ажы-тыг-ла малдарын бирөөсү бөдүлү ийи.

Малдын О. Доржу чыл бүрүдө 6—7 тонна сизини боду белеткеп алыр. Ол дөңгө кымын үеде чүс хире бызалыны азыраарына четир.

Сарлык ажалы черинн малы. Ол чалгы дөң серин тайгаларга, кы-жын калыр мөстөргө өттүрар. Сар-

лыктын бир онза шынары болза, өскө мыйыстыг бода малдын чедип шыдаазы калыр, каскак черлерин оон азырап шыдары болур.

Сарлык азырал өстүреринге таарымчалыг черлер Тывада хөй. Мөң-гүн-Тайганн девишөөрлерде «Мал-чын» колхоз сарлыкты өстүрүп тур-ар. «Кара-Хал», «Тере-Хал» болгаш өвүрде «Кызыл туң» колхозтарда сарлык бар. Оон ынай Улук-Хемни, Хемчинти кашпааларында, Хемчи-тин солагай талазында, Алаштын кый-даа талазында даярга болгаш өскө-даа даягы черлериниң мөстө-ринге чексе-даа сарлыкты өстүрүп болур. Ол дөңгө өскө мыйыстыг бо-да малдын оларына когарал чедир-бес. Иччаанга өскө мал чедип шы-дааа, анаа чылар оларлар ажагы-латтар апар. Шынын чугаалаган, Тыва чуртунда сарлык таарымчал-че ховар.

Коммунист өш О. Доржунун сар-лыкты үнөшө турары анаа тавар-ылга өвөс. Ол оң ажык-дузазын хөй чылдарда практикадан биле бер-ген ол-лур. Оон мындыг чугааы бо дугайын балтылап турар. —Сарлык кончук чик адал мал. Кыжын олар бергелдей бөзгө кайлар-даа көжүп чоруп болур. Хал-дашка чүгө да-ныларын калыраар, калыр черде чүгүл өдүр өвөс, бөүлөргө бөзүн алдырар өвөс. Мөөнөкчип турупкан улук шымыратары, ылагына буга-ларын халлаш туруптарга, бөүлөр канчалы-даа албас болгай. Сарлыкты анаа инектер-биле адыртырерге оон үнөң хайнактар кончук улук шымырак болур.

Тыва чуртуга эң чик өртөктиг продукция бээр малларынн бирөөн сарлык болур. Республиканын көдө ажыг-айг министрствозунун, рай-оннарда бүдүрүлгө өргөдөлөрүнн тускай өрөмчилери бо малы кайы черлерге, канчаар өстүрүп дугайында тодоргай өңөчүлери ажадылган кылы-ры күзөңгит.

Ужун кижизилгелер бис.

Улук үлө—ажыл-ишке

Удариктер болу-ла бис.

Шынал-ла оларынн сөглөэн

сөзү ажал-хөдө-биле дугжуп турар. Ферма коллективиниң кы-амак ажылынын чагалыг түң-нелери ол дугайын тодоргай херекчилер турар. Сүт саалазы өрткен чылын бо үезинде тур-ганындан көвүдөн. Санчалар январь 1-ден эгелеш март 20-ге чедир бир инектен-не хүнде ор-тума-биле 4,7 кг сүтү саган, азын бири кварталда 11,5 тонна сазар турган 13 тонна 870 кг-ны саап, квартал планын хууса бетинде ажыг күүсеткен.

Фермада 10 чыл саанчылаа ту-рар Ховалыг Сенябаа хөй сүт саап алыр талазы-биле чарыш-тын бири черинде — шилжир амыл оон жолунда. Эрткен чылынын дуржулганы ол 142 тонна сүтү хал-бые саган бол-ган 103 бызалыны өстүргөн. Ич-чаа партия бөлүтүнн организа-циязы баа ол. Саанчыларынн бээр ий чыл чад чедип турар анык саанчы Куулар Монгун

бо чылдын эгезинден бээр ни-тин-биле 1560 кг сүтү саап алган. Комсомолчу Кама Монгун саанчылаан, инек тарып бооздур хулазгезин багый өвөс күүсөдүп турар, Чырмак көдө Советтин депутат.

Куулар Хурен-оол болган ол фермада төс чыл инек каларып турар Монгун Сарыг-оол инек-

дези багай, ырыска бүдүштүг 50 бызалыны совхоз ажадыл-кан. Оң кызыкмак ажадылганын түңнелден олардан чангыс-да баш ховаран. —Кайгамчык ажадылган уруг!—деп, оон ду-гайында ферма өргөскөчүн чы-дык сөстөрү чугаалаан.

Ажакчылар молдургаларын аргентин, кежээки чывардан кам-

Бир ферманың эрес сорукутуг кижилери

териниң чөмөргилгезин, оларын эки таарыштырып, сүт саала-зын көвүдериңге боттарынын өвөш өзөс салымшыкынн кин-рип турар. Оларга калдыг-даа ажадылган даярга ол доран-на күүсөдүп каар. Бо чылын ферма мал чөмөргө-биле эки хандыртты-ган.

— Инкертиниң-даа, бызалы-ларын-даа молдургаларын-даа менди кыш ажалы келди. Харын молдургаларымыстың бирөөн-ле хонукта ортума-биле 350 грамм немелде девизин ап турду, а инектериниң сүдү кызыр-ылды—деп, ферма өргөскөчүн Ховалыг Борбай-оол чугаалап турар.

Молдургаларынн бир бөдүнү ферма өргөскөчүн-биле И. Ка-зыр-оол ажаап турар. Оржак Соуптага өртөн күзүн деңгиз-

галарынче улук кичээлгеи салып келген. Чывар үезинде ка-жаа иштине, ас, чыгыг хүн-нерде даштыга арыг агаары чөмөргөринге олар чачыга берген. Эрткенден эгелеш 12 шакка чедир сизин, 12 шактан 3 шакка чедир сизин, 3—4 шакта чарба бээр. Бо чылын төртүтүгүнн чаш бызаларын ажаарын Галина Хирбөзгө даас-кан. 11 класс дооскан ол ком-сомолчу оларын аажок эки ажаап, азыр бөзгө боду өмнөп турар (мал өмчөлөрүннн сүм-челерин ап, шилжөдүп алган).

Бызаларга гидропонтун арга-би-ле өстүргөн негелен үнүштүг көк сизинге холааш бээр. Оон аңгыла кылмыл сүтү, чурган ба-рааны база. Бо анык комсо-молчу көдө Советтин депу-тазы. Чаш бызаларынн кажжа-

зын бус-биле өй-тавында чылы-дып турар.

Фермада сизин, сизин, чар-ба-даа бар. Мал чөмөргөниң сөөртүчү тракторист Куу-лар Адар-оолдун ажал-ижи бе-дик үнөлөшкөндө — ол көдө Советтин депутаты. Оон сөөртөн сизин, сизиниң бөтүн фермада кураларын 17 тра-ктор чүгү. Мал чөмөргө, сизин, ол 20 ажыг километр черден сөөртүп турар.

Бо чылын ол ферманы механ-измдарынн белеткеп ажадылган чорутуруп турар. Мал чөмө-беткээр чекти болгаш саала за-лын тудуужулар улай тудуп өгө-лөш. Кудук казып кымырын доос-тур четкен. Саалазын чорудары, мал чөмөргө белеткээр болгаш сугтарыла механизастаттыг турар. Ферма коллективни комму-нист күш-ажыл фермазы деп дөң демсешип турар. Иччаа үш кижизилгелеринн күш-ажылдык шалыпчыларын, өскөкелер ол ат дөң демсешел.

Бо ажыл-иштин, наймаралдыг коллективте арга-дарыны суну-гар, ажал шалы үер кижизилгелер чүгө база илөкпейлиг киржин. Боттарынын күжү-биле 10 хире концертиг үнүшкүлүгүнн кыла-ган. Салбыр төгү Хорун-Тар сүгү-чаа, Чыраа-Бажица, Мажажык, Шык-Бажи сүт-бараан фермалары-на, Ак-Халын хойму брига-дазына, чаржып турары «Сүт-

Хал» совхозтун Алдан-Маалы, Бора-Тайга, Ак-Даш суурларынга аадып чораш. «Авама» деп ыр-ны саанчылар Сенябаа, Кама олар ыраарга, кижизин сагыш-сеткили хайырга-ла бээр. Куулар Олайтынн сугтарышкынындан зап ишти чангыларын. Галина Хирбөзгө акробатикалык көргү-зүлгүнн, «Декей ө» деп танчы-ны ойнаарын чүгү дээр! Буга ажаакчыны, боду өрөнгөн баян-ист Мине Чимит-Доржу баага ойнап, ылар үдөп турда, салым-ны-ла! Монгун Кама «Хорун-Даткын кожаннарын»-даа бадыр-ынтар:

«Чажып, тарып илтиртээрде, Санагаланын кылып алган, Чырмактын олгу, кызын Чымыр четкеш, эртер-ле бис.»

ОНГУ ТЕМА

Бужар-чүдөк дайынны доп-дораан соксадыр

Делегейниң хөй-ниитизиниң негелдези

Болгария, Инди-кыдатта америк агрессияны киленин-биле буруу шаап, чүдөк-бужар дайынны доп-дораан соксадыр дээш демиселге күженишкенини каттыштырып делегейниң хөй-ниитизин кыйгырып турар меделдеди ада-чурт фронтунун төп чөвүлелини, аныктарын димитровчу коммунист эвелелиниң ТК-зынын, тайбын камгаланын национал комитетиниң болгаш өскө-даа болгаш хөй-ниити организацияларының төлөөлекчилери хүлээп алган.

Чехословакия, Америк агрессияларга болгаш оларның чалчаларына уду демиселге Мурнуу Вьетнамын чоңуңа бугу таланы дөткөмчезин болгаш материалды дууламачыны көргүдөр деп, ЧССР-ниң национал фронтунун ТК-зы шийитилген. Каттышкан Штаттарның хораннаар гастар ажылап турарына шийитирип уурланышкын Прагага парлап үндүргөн меделдеде бар болуп турар.

Ол үлгүдигилер бодунуң каржы-дошкунунуң талазы-биле делегейниң ийги дайынын уезинде негем-фашистерниң кылган үлгүдигилеринден чүчүк-биле-даа ылгалбайн турар деп, меделдеде онзалап демдегелеп турар.

Венгрия, Вьетнам Демократтыг Республикага уду агрессия дайынны АКШ-тың чааа соксадыр тайбынның венгр чөвүлелиниң президиуму негеп тур деп, чөвүлелин президиумунуң хуралына хүлээп алган резолюцияда чугалап турар. Мурнуу-вьетнам улус бодунуң иштиги херектери национал хамаарышпас чоруктуң болгаш демократиянын принциптериниң үндүзүниң боду шийитирээриниң байдалдарын хандыраар эрежөк чугула деп, меделдеде чугалап турар.

Румыния, Мурнуу Вьетнамын патриоттарына болгаш тайбын чоңуңа уду хоран гастары, напалыг болгаш фосфурат бомбаларны АКШ-тың шериглериниң ажылап турар чоруу кижизикт эвес чоруктуң чаа актылы болуп турар болгаш делегей эргелинги база практиканың өң-өң алектарыг нормаларын каржы-биле хажытканы болуп деп, Азиянык болгаш Африканык улустары-биле найыралдык румын лиганын парлап үндүргөн меделдеде чугалап турар. Ук лига вьетнам улустуң чөптү демисел-биле сагыш-сеткилин бүрүн каттыштырып, Мурнуу Вьетнамда дээрбети интервенцияны болгаш ону ВДР-же калбар-тып турарын шийитирип буруу шаап, бугу-ле даштыкы шеригтерин инди-кыдаттан үндүргөн болгаш бодунуң салым-чотун боду шийитирээр дүрүн өзүгээр эргени вьетнам улуска хандыраар негеп турар.

Англия, «Ядролук чөпекти дүжүрери дээш шийчээшкени» деп англи организация Лондонга парламент кижигүннери-биле массалыг ужура-жышкыны организастан. Вьетнамда дайынны соксадыр сорулга-биле алектен чоруп илеридирин болгаш вьетнам улуска уду дайына хоран бүдүмелдери болгаш напалыгарын ажылап турар АКШ-тың хөдөлүшкенин чарлырын англи чактаан негээрин «шиччээшкенин» кижикчилери парламенттерийлерге саналдаан.

ГФР. «Мурнуу Вьетнамда чүдөк-бужар дайынны соксадыр!», «Вьетнам улустан хоңуң чалай!» — деп кыдыг негелдери Германияны Компартиязынң Төп Комитети илип үндүргөн.

Америк империализмниң кем-буруулук үлгүдигилерин ГПК ТК-зы бодунуң меделдеде шийитирип буруу шаап турар. ГФР-ның чааа америк агрессияларын талазында туруп турар-дыр деп, ГПК ТК-зы айткан. Боюн чалаан ол дөткөмчөдө боталарыңче албадар кылдыр Барын Германияны бугу хамааталарын кыйгырган.

Швеция, АКШ-тың Вьетнамда агрессия үлгүдигилеринге уурлаанышкыны массалыг митингилер Швециянык студенттериниң социал-демократтыг эвелели Стокгольмга организастан. Вьетнамда дайынны соксадыр негеп турар резолюцияны митингилер кижикчилери хүлээп алган. Митинг доозуган соонда он кижикчилери америк элчин чериге чөдө бергеш, уурлаанышкынын чыскаалын кылган.

Аргентина, Буэнос-Айрестин төп дузутчуларына чыскаал болган. Ук чыскаал мындыг кайгырылганың ада-биле эркен: «Учумарлар, Вьетнамдан үнүп чорунар! Улустар тайбын чурттаарын күзеп турар!» Покидая карак чажы төгүдүрер бомбаларын ажылап тургаш, чыскаа-ганнарын таралыр сыгырган.

Ханойга чүрөктин ханызындан ужуражышкыннар

СССР-ниң орук харылзаалар министри Б. П. Бешев Ханойдан Москва чыгып келген. Социалист чурттарынын транспорт министрлинин чөвүлө хуралынын Х сессиязынң ажылыга ол кижип чорган. СЭТА-нык корреспондентизинге министриң чугалааны болза: Улустар аразында орук харылзааларны экижидериниң айтырылганын сессияга чугаалып көргөн. 1966 чылда кады чорудар эртем-техниктиң ажылдар-нын планын бадылаан.

Вьетнам улус сессияны кижикчилерин онза чыгып болгаш өөрүшкү-биле уткуп ап турган. ВДР-ниң премьер-министри Фам Ван Донгтун тур-гускан хүлээп алышкыны Вьетнамын Ажылчы чоңнар партиязынын ТК-нын даргазы Хо Ши Мин олурушкан.

Ханойга сессия ажылдап турган хүнерде Сонгу Вьетнамын хоорайлариче болгаш көзө суурлариче америк ужуру чүдүлүп талазында калчаалып халдашкыннар болуп турган. Бужар-чүдөк агрессиянык хал-дашкыннарын ойтуу шийтешкен, рис шөлдеринде болгаш хөмүр даш шах-таларында, мастерскаяларда болгаш фабрикаларда эрес-маадырлы-биле ажаллаарын үргүлчүлүп турар улус чоңун аажок маадырлыг болгаш шийишкык чоруп көргөн херектер болган бис.

Совет төлөөлөр астын ажалчы чоңнар-биле ужурашкан. Ханойда дсмир орукчуларын калууга болган митинг бистин сагыш-сеткилинде кезээде арттар. Ажылчылар бистин кан оруктуарымың дугайында ды-надыны аажок удуг сонугура-биле дыннап, совет техниктиң филмнери-ни көргөн.

Бистин чуртуузаа, бистин улузуузаа найыралдык болгаш эр-сек-кил каттыштырылганын илеридишкенин, ден-соу деп сөстү (вьетнам-нык-биле Совет Эвилели дээш) өөрүшкүлүк хуумурашкын-биле чуга-лап турарын чер болганга үргүлчү дыннаан бис. Бистин чурттаарымын аразы ырак турзаа, кезээде, мынагы бис хуумера Совет Эвилелинин, бугу социалист лагериниң дөткөмчезин онза билип турар бис деп, вьетнам эштер чугаалап турганнар.

Чуртка бистин чоруп турганымың уезинде ада-чуртун баштайгы локомотив Вьетнам Демократтыг Республиканы орунда демиселди кырген. Вьетнамын оруктарында чаа техника, дериңге негемип турар. Ынчалза-даа кол чуул болза вьетнамчылар боттары транспортта кол күш болуп турарында. Совет Эвилелин эртемни чедип алган специалистер оларын аразында база өзөш эвес.

Социалист чурттарынын төлөөлери болза, бодунуң хамаарышпас чо-руун болгаш чангыс ай демократтыг күрүне кылдыр чуртун каттыжа-рыга эргезин бажы-биле камгалар турар куш-ажыла инчаашылг болгаш диним улустуң дугайында эң чыгыс каттышкыннар-биле Вьет-намадан чоруткан дээрзин Б. П. Бешев түнелинде чугаалаан.

Франциянык Компартиязынын ТК-зынын пленуму

ПАРИЖ. (СЭТА). Парижтың чангыс Сен-Дени хоорайыга Францияны Коммунист партия-зынын ТК-зынын болуп өрткөн пленумуна ФКП-ниң чигинге секретари Вальдек Роше чүве чугалаан.

Францияга чоңоқта чаа муниципалитеттерге болуп өрткөн сонугда-нын түнелдери сайгарышсаан, Францияны Коммунист партиязы-нын чедип алган чедикшияны олу-тутуң алы нурууун коммуни-стерни алганы ол муниципалитеттер-ниң икейлерин ажылынын түн-неди, реалсыг күштерге болгаш чангыс кижиниң эрге-чагыргазын ө-дү-чү-руу-мга партиянын шийитир-ип уурлаанышкынын түнелди, адалтың сөвүлде бугу демократтыг күштерин каттыштырар херекке мо-гаг чок күженишкенин түн-неди-дир деп, Вальдек Роше дем-дегелген.

Ол сонугдагың кол дуржулганы чүдөк дие, коммунистер биле со-циалистер аразында чангыс эл-чи боттадырганында, бугу респу-бликачылар-биле аразында эвилел чангыс кижиниң эрге-чагыргазын

кедир үеде ууттаар арганы берип турар кара чангыс орук болурунда. Ажылчы аңгынык демиселин чангыс эви дээш, бугу ажылчы чоңнарнык эвилели дээш демисел бистерге, коммунистерге, кол со-рулга болуп арттар дээрзин ол дем-дегелген.

Чуртун даштыкы политиктиг байдалга чугалап тургаш, делегей-ниң дүшкүрүлүп чорупуң чавырыл-дарынын орунга Франция шийит-пирли-биле турп, делегей үскүлө-жышкынын чугалажышкын-нарын аразы-биле шийитирээр дээш, калдыг-даа «янымын» «хөй таламы», «атлантика», «европа» соугу таварыштырар күштерге уду саналдаан дээш, Европага аймыл чок чоруктуң эрге-ажыктарына герман айтырым чугалажышкын-нарын аразы-биле шийитирээринге дуулазын дээш, адалтың сөвүл-де чөпекшенишкенин дүжүрерге дуулап болу деп хөдөкчелерин ал-гын дээш Францияны Коммунист партиязы демиселин турар дээрзин Вальдек Роше айткан.

Мергедейиниң өңүктөрүнден медээлер

Ищенко өдек оорлап тур

Оор. Бо дээрге бужар-ла сөс. Сөс-даа харын мыдыг-ла ыйнаан. Ооруну боду оон-даа бужар. Кижилерин азы хөй-ниитиниң өңчү-хө-рептигин бо-ла кара ажыттаан, каласка бодуна шийтээткен чорутуу.

Чоокта чаа бир мыдыг оорга таварыштырар. «Чыраа-Бажы» совхозтун Дөң-Терек фермазынга херектерлер кукуруза тарымы черге Хорум-Дар салбырын механизатор-лары ол фермадан ырак эвесе, Кы-зыл-Кызыл-Макалык оруунун ча-нында шөлге элөөн үр үеде өдөкти дамыктап, сөөртүп төп келгенер. Совхоз пинитин-биле 1500 ажыг тонна өдөкти шөлдерге төккөн.

Фермадан чоруп ора көөрүтүске, өдөкти бичин-бичин оваларынын аразында машина барааны көстүп тур.

— Бистин машинасы эвес-тир — деп, чолаачы аскерип кады.

— Кым оор, бо? — дикшең, чоок-шудуп олурусту, машина ыйай болду. Доаа кага бердиңиз. «05-59 ТВА» дугаарыг «ЗИЛ-150» маркалыг чык машинасы болду.

— Мааңа чүңү калчар тур-дун? — деп, директор айттырды.

— Бичил өдек чүдүрүп алдым.

— Херек чок дээш мында эк-кеп төп каа деп боданын бе?

— Багай орукка кург чорутуу каалыг-дыр.

Оон ыйай-даа салдырган хөй айтырылгала ол чолаачы орта тө-лөптү харын бербей. Туттурган оорда төлөптү харын кайза боор! — Кижилер өдөкти улам ажык-тыг кылдыр ажылаары-биле бээр дамылап, төп турар дээрин сал-бес сен бе? — деп айтырып сал-га бенин уг-шиг чок чүве чугаа-лаар. Бо чоокта өдөкти ферма бар дээрин билдир эвес мен дээр аны-лыг харылаар. Черде мыңаш бу-жарын чүү дээр. Угааны солту киж-и бе дээрге, машина-техника баш-карып мунуп чорутуу, а угаан-са-рымыдыг киж-и бе дээрге—сөс-ту-гаа-зы уш-баш чок.

Бидыг оор кылп чыга туттур-ганда, үш-үдүрүм, меделгеймээр кылдыр меделээр боор-дур ийиң. Чүдөө! Арын-нурун калчар бо-лас чүве ийиң.

Эңизинге кирип, бижик-докумен-тиги негеп бээривиске, арга-ча-лаарда оозун көргүстү: № 1 АТК-нык чолаачы Николай Родионо-вич Ищенко деп кижиле болду.

«Дүжүрүп каг» деп негээривиске, «өрткөн төлөйи, моон солгаар ыл-дыг чүве кылбас мен» деп чыпы-ланып-дыр.

Шынында-ла ол курут машинага түк болуң деп болгаш, чүдүрүп чытпаан болдур ийиң. Өдөкти та-рылгага ажыткың ол билдир. Ын-

чангаш чүдүрүп алгаш, бодуна ажыглаар болаан. Бир эвес курут машинага чорутуу каалыг дээш аартады чүдүрүп аларын болаан болза, хая-даштан-даа чүдүрүп-ле алгай.

Өдөкти бодунуң хуузуна оgoro-дунга ажылаар дээш оорлап чүдү-рүп ап турганы ол. Мыдыг ыг чоктарга күрүениң күчүлүк маши-назын буураан херө бар бе?

С. БАЯН.

Араганын уржуу

Шык-Бажынык сүт-бараан ферма-зы коммунист күш-ажылды деп бекит атты чаалап алган, республи-ка ат-сыны өлөөн аларжаан ферма болгай. «Коммунист дү-бүлө-а-жылдар, чурттаар, өөренир!» — оон коллективиниң даңгыраа ыдыг. Ынчалза-даа коллективтиң чамлык кижигүннериниң арагалар, ажал-шагы узер чорутуунуң уржуулан, ол шыкты малдын хормачалыг чоруу-нун бар болуп турарында совхозтун фермаларынын аразында калбарган социалист чарыштын бирги чери бо ферма улаштыр-улаштыр өскө-лө-гө алып турар. Инек каларыны турган Дугар-оол үргүлчү арагалар, чүрүм үрөп тургаш, ол ажылдан үндүрткөн. Бо кижин ферманың 6 чаш бызаасы өлгөн.

Чоокта чаа ол фермага чөдө берди-вис. Чадагы калаларда калжаалаан бөлүк-бөлүк инектерин аразында ак балаттарын кижилер чоруп турар. Халат чок кижилер инектерин шал-балат туткан. «Ха, ха», «салаба», «дуулаш» дээш үнөрдүкчүлүк тур.

Ол болза совхозтун ветеринария ажылдакчылары район төвүндө келген мал эчилери-биле кады бу-чүл-дөккө уду чоруткан хыялалыг түнелди үндүрүп, ыныг азыгың чыгар, чотун илеридир-биле инектер-ниң ханын ап турары ол болду.

— Кижин куу чедикпей падын барар-ла тур бис — деп, ветеринария ажылдакчылары эштер М. Доржу-дай, Д. Бите-Бара олар хомулуп, ферманын чамлык ажылдакчылары-нын арагалар турарынын дугайын чугааладылар.

Улаткан чок ферма эргелекчи М. Шериг-оолга уураштырар. Шы-нап-ла аден-теңиң-не чүве. «Ара-га кижипти, буруулук-ла кижин мен, төрөлим өлүп кады, калчылдыг кижин мен» дээрден өскө чугаа-зы-даа чок болду.

Ол арагалашкынын чылдагынын толдугайлаарга мындыг. Туду ажыл-чыны Күжүгет Эзер-оол эзирип чо-рааш, маңап орган машинага тавар-тыпкып, кемдешиниң уламында чоокта чаа мөчөн. Оон ха-дууламы, дүргү-төрөли суббота хүнүндө ону ажал, хөдөжүдүгенин буулашкан кылган. Понедельникти эртенде ону аккын Күжүгет Эзер-оол, адаы Сотпа ашак, төрөли Күжүгет Арак-Кара олар фермада күдөөн, инек ка-дарчым Боржог Дадар-оолдун бажы-ныга баргаш база катан арагалар эгелткенер. Ааа Монгуш Шериг-оол, Боржог Дадар-оол база кижикшен.

«Эзирип кижиге далай бенин дис-ке караан кылдыр сагындырар» ужурут.

«Дуулажып көрүнөр» деп чөдө бээр-ге, «совхозтун инеэ хамаанчк, мон-чуг кижисе ышкындыс» деп ха-рылааннар. Оон соонда суурдан бы-лып арага салып алары-биле ааа ажылдап турган машинаны азы «Бе-ларусь» тракторну бээр негээривис. Ажылдап турган улус оларын ай-ылы калып кирер. Ааа харын кыл-дым, «ажылынарын күштүк мыдыг мен, Аржаалта чүдүрүрер мыдыг бе?» деп сөстөрүн база сөглөткенер.

Ажыл күштүг болбайн аан, күрү-ненин, хөй-ниитиниң ажылы черге күштүг-ле болгай. Ону ажыктын, ал-бан-хаачы бүрүч быжы-биле биди-ур ужурут. Ферма эргелекчи М. Шериг-оол, инек каларыны О. Дадар-оол оларын ол харыска-нын утукканында, артан үш ка-дарчы чүтлө инек шалбалат тудары-биле өйлөшкөн. Ынчанга саар инектерге силос чөдүр бердишкен. Оон уламында ол хүн сүт саалды 27 литр эвээжөн. Ол арагалашкы-нын бир уржуу ол-дур. А ферма коллективиниң өскө кижигүннериниң сагыш-сеткилинге калдыг бодалар кирбөө деп! «Барган-биле кады бээр эвес, дикриг кижэ ажал, амалырал херек» деп бистин бүрүңгү өгөбери-нистин шын сөглөң чагыг чугаа-зы бар-ла болгай. Олар ону утканнар.

Ол арагалашкынын база бир ур-жуу мындыг. Механизатор Күжүгет Эзер-оол меделер арага ишкенин уламы-биле көргөн-ле, кижизинге чалчып, хол чедип эгелзөн. Комсомол комитетиниң секретары Куулар Шериг-оолду «бистин-биле кады маши-нага олурбадың, сагыңың баа кулу-тур сен» дээш чүдүрүп-биле бир ү-с-түргөн. Оон соонда агроном Комбул, башкы Алдын-оолду эттөөн. Комбу-нун радиоприемниги, чымчак дива-нун үрзөн, мал эми кулуп каан тур-ган 10 литрин шил савалын база буза шаап, эмин төккөн. Оон туржук, харын балды тудуп алгаш, улуска кыжынып халып турган.

Ол-ла хүн совхозтун Хорум-Дар салбырын ветеринары Олар Дыр-тый-оол база арагалар алгаш. «бе-гүн бир-ле дугаар арага ишкенин бо» деп хөйе чарлатыннып, таварышкан на кижизинге шалтыткынып, хойжу Сунуай ашакка хол чөдө чазып, ону эки-бак сөглзөн. Кижилериниң мо-ралдыг мөү-шынарын араганын ба-жартадып турар уржуу ыныг-дыр.

Арага барааны көрүп каанда, арын-нурун артынга каалтар, арага ишкенде ужу-дуржог хөдөйи кижилер-биле эптеш чок демисел хөй-ниити улам шыгырадыр ужурут.

Кижиниң амалдарына өөрүчүгү

даа, калжылаалыг-даа таварылгалар турары шын-на болгай. Кижилер ы-дыг таварылгаларын културтуу-биле, чотуу нормалыга эрттирер орадалжып турарлар. Чижээ, чаш уругун төртүтүгенин, кижилериниң хар харлазын, ажылдаанынын му-гур чылдарын, ол шык анык-ас-кенин өг-бүлө тутканын демдегээр-ле, боттарынын дөргүл-төрелин, өш-өөрүн чаалап ап турарлар. А ботта-рынык арын-нурун бодуваа арага-чылар калдыг-даа чалалга-хууду-лөк барымдалавайып, чаа таварып кире береш, кижилериниң култур-луг хөдөжүшкенин, хөдөөшкенин урөп, алгыш-кырыш, шом-соода үнү-рерине чедерлер.

Кел дивээде, канчан ыныг чер-ге бээр боор, эгенич эвес чүве бе? Чүтлө төлөптү кижилер ычча дик-тирер. Оларын оозу-ла төп. Ыныг-даа болза арагалаада агеир сеткил кайза боор. Ону чүтлө чөмөлөш-кенин, чөптү шүтүмчүлөдүң олду-биле аа-чаа чиртип тургаш, эдил ап болур.

Оон аңгыда кижиниң чоок киж-ин амызылган чарып, кижин калч-далга таварышканда, мөчөөн кижини сөөлүгү өркүк дээрин база-ла эки эрттирер болдур. Ааа дөргүл-төрө-ли, өш-өөрү дикришкен деп күдээр, хөдөжүтүгенин кижиниң дугайында савышкынын дуулазын эрттирер. Ынчалга дем-ле арагачылар ка-маарылаалыг-даа, камаарыла чок-да кижиниң хөдөжүлүдө дуулазын-ге чүтлө арага хорлааш шүргү ки-ре бээрлер. Ыныг кижилерин би-лидирип, ол бак ажылап аларың чугула.

Чоок кижиниң оскунган төрөлө-ринге челип, «таалкы тип бээр» деп чанчыл база-ла бар. Чанчыл ча-чыл-ла болгай. Мыдыг-даа болза ол чанчылды эзирип чорутуу кижилер ону күрүткенин, хөй-ниитиниң эрге-ажылдан бекит көдүр бээр чорук-ту мын эвес деп бодар мен. Ааа сылдап алгаш, албанын, буурутул-генин шыгын үтүп, арагалар туруп бөөргө кайын тааржыр. Ажыл ат бол-гай, илнитте берзе чогуур продукция бердимейн баргай, организастан, башкара чогуур хөй-ниитиниң азы-лы кылдырмай баргай.

Черде ыгычкан, кандыг бир-ле тү-вөгө чылдак калчар, арагалар, ажал-шагы узер, хөй-ниитиниң сагыла-чурун үрзөр, кижилериниң амы-ты-нынга кыжынып, дыңгыга шалып-таар кижилерге шыдажыр аражок байдалы тургузары хөй-ниитиниң ыдыктыг хүлээлген деп бодар мен.

С. ПАВУ,

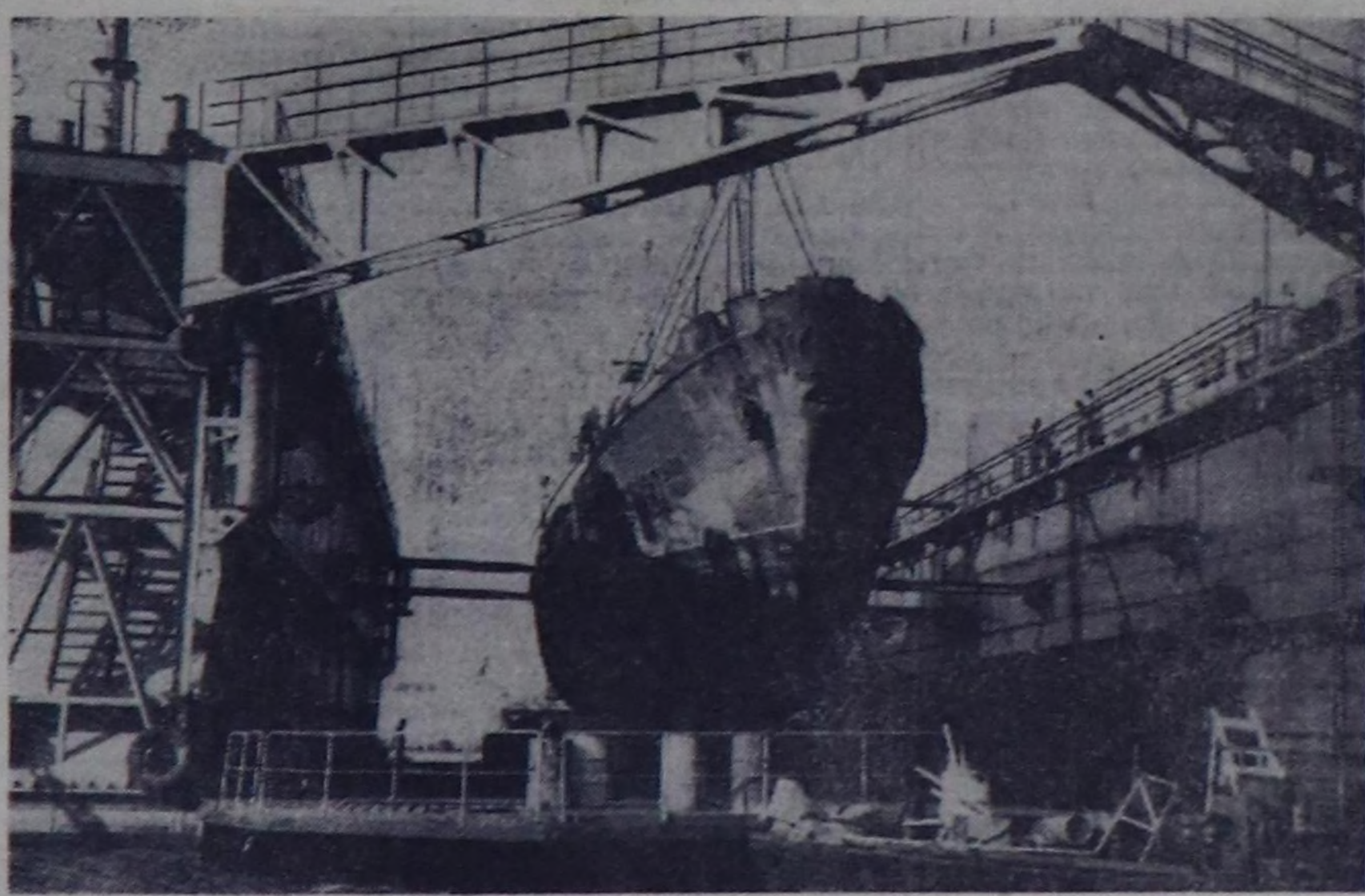
«Шының» корреспонденти.

Буураан

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). АКШ-тын чөпекти күштериниң Мурнуу Вьет-намда команданын ажалдап кылганы база бир улук шериг хөмчө-лери буурап дүшкөн. Ол хөмчөлериң сорулгазы болза Сайгон биле Кам-боджа кызыгарың аразында райо-нга арга-ишты өртөдир болгаш ын-чангаш чайгаар бүткөн камгалал чер-ден мурнуу-вьетнам партизанын кызгалдаарында болуп турган.

Арга-иштын болгаш чадап үнү-түн бурууң ууттаары-биле америк самолеттар февралда болгаш марта аажок хөй тускай хиниктиг калил-лери бысканандыр чашкан. Оон да-раазында он-он тонна напалм, фос-фор болгаш өртөдирер бомбаларын, кывар холускаалыг саваларын арга-иштыг черлерге октаан. Оттун аажок улук чалыгың дээрже ший-тирүп үнө берген турган. Ынчалза-даа эгелзеп өртүгү тропиктиг ут-гүлзүшкенин ажурган.

Юнайтед Пресс интервистыг аге-нтилиң корреспондентизиниң ды-налыг турары-биле алырга, «бо болза Мурнуу Вьетнамда калышкын бугу үзүлгөн иштиде чери өртөдиршкен эң улук хөмчөлери болган». «Чаа ча-жыт чөпек партизаныраа уду дем-иселге баштайгы кылган шенелеге-ле буурап дүшкөн» деп, корреспондент айттып турар.

КУБА РЕСПУБЛИКА. Гавананың балык портунда Совет Эвилелиниң дууза-биле тудуп турар экижирл чорур док 500 тонна чүк чүктээр

балык тудар баштайгы судноу-траулер-рефрижераторну септээр-биле хүлээп алган. Ол док делегей практикамында кара чангыс чорукчуу кылган: ук докту совет теплоход ону тудуп кылган чери—Кайиссадан Атлантика океанын кескилар Гаванага сөөртүп чедирген.

Совет судно тудуучулары докту эң сайыраңгай техника-биле дээрн. Ол док бо чурукта көргүскени мыкш, мыдыг дөрт судноларын хары угда көдүрүп шыдаар.

ЧУРУКТА: докта траулер.

Фото В. ЛАСКАРЕВТИИ.

СЭТА-нык фотохрониказы.

Садып алыкчыларга

1965 чылдың дөрткү кварталында Кызыл хоорайга телевидение станциязын ажылап кижирин айткан. Чонун херектелип өзүгээр телевизорларны республи-каже сөөртүп кирип сорулга-биле Кызыл горпозу теле-визорларга чагыны хүлээп аларын эгелзөн. № 1 мага-зин бо чылдын май 15-ке чедир дараазында телевизор-ларга чагыны хүлээп алыр:

Экранга 210×280 миллиметр хөмчээлге көстүр 35ЛК2Б кинескоптуг телевизорлар. Бо телевизорлар болза эң массалыг, ажылаарга эптиг болгаш өртз чик. Олар болза, «Рекорд», «Рассвет», «Старт», «Волхов», «Спутник» деп телевизорлар болур.

Оларын бирээзинин өртз 168—234 рубль чедир. Экранга 260×340-ден 270×360 миллиметр чедир хөм-чээлге көстүр 43ЛК2Б, 43ЛК3Б, 43ЛК6Б, 43ЛК9Б ки-нескоптут телевизорларын б